

Hoe taalvaardig is Brabant?

Laaggeletterdheid in Brabant - de stand van zaken

Laaggeletterdheid ① in Nederland

Ongeveer 1 op de 9 Nederlanders tussen de 16 en 65 is laaggeletterd. In totaal zijn dit 1,3 miljoen mensen en gaat het om 11,9% van de beroepsbevolking. Indien ook de doelgroep 65+ wordt meegenomen, komen er naar schatting nog eens 600.000 laaggeletterden bij. Het aantal laaggeletterden in Nederland groeit bovendien nog steeds.

VAN DE 1,3 MILJOEN laaggeletterden tussen de 15 en 65 jaar zijn:

In vergelijking met andere OECD-landen presteert Nederland goed. Opvallend is wel dat we relatief grote verschillen tussen groepen in Nederland vinden. Nederland valt op als een van de landen waar de achterstand van vrouwen op mannen relatief groot is. Ook zijn de verschillen in vaardigheid tussen jongere en oudere generaties aanzienlijk. Nederland is daarnaast een van de landen waar de verschillen in taalvaardigheid tussen eerste-generatieallochtonen en autochtonen het grootst is, ook als we alleen naar de jongere generaties kijken ②.

Laaggeletterdheid in Brabant

In Brabant is 10,3% van de beroepsbevolking laaggeletterd. Dit komt neer op bijna 170.000 laaggeletterden in de leeftijd van 16 tot 65 jaar.

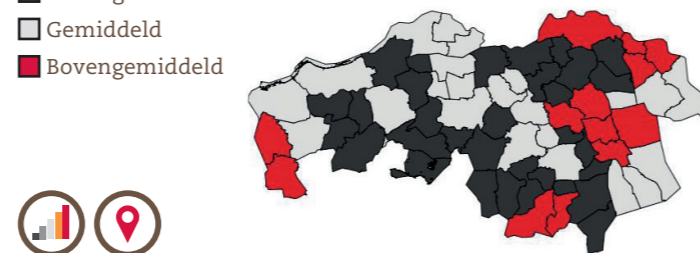
Ten opzichte van het landelijke gemiddelde, scoort Brabant dus relatief goed. Dit neemt echter niet weg dat het in absolute termen om grote aantallen gaat. Brabant streeft naar een top vijf positie als Europese kennis- en innovatieregio. Om die reden moet Brabant een mate van geletterdheid nastreven die beduidend hoger is dan het landelijk gemiddelde, zeker in de regio's waar die kennis- en innovatieslag moet worden gemaakt.

Spreiding laaggeletterden over Brabant ③

Onderstaande kaart laat de spreiding van laaggeletterdheid binnen Brabant zien.

Percentage laaggeletterden onder beroepsbevolking

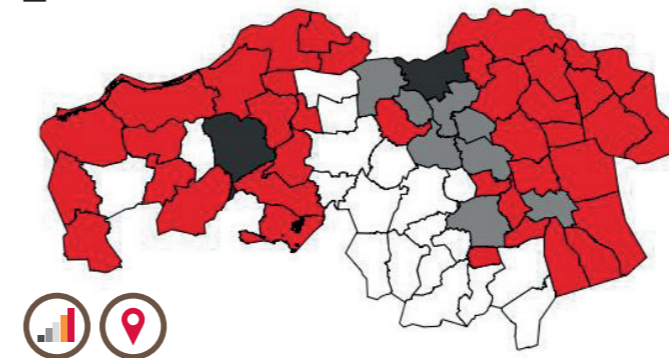
- Ondergemiddeld
- Gemiddeld
- Bovengemiddeld

Laaggeletterden zijn oververtegenwoordigd in Woensdrecht, Gemert-Bakel, Laarbeek en de steden Bergen op Zoom en Helmond. Zo is in Helmond 16,8% van de beroepsbevolking laaggeletterd. Dit is beduidend hoger dan het landelijk gemiddelde van 11,9%. In Valkenswaard, Bergeijk, Veghel, Sint-Oedenrode, Oss, Grave, Cuijk, Mill en Sint Hubert wonen verhoudingsgewijs eveneens bovengemiddeld veel laaggeletterden. Etten-Leur, Veldhoven, Heeze-Leende en Waalre worden gekenmerkt door relatief weinig laaggeletterden (minder dan 4% van de beroepsbevolking).

Uitvoeringsjaar analyse Ken uw doelgroep

- in 2013 > update in 2016
- in 2014 > update in 2016
- in 2015
- in 2016

Ken uw doelgroep analyse

Aanvullend op deze cijfers van het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt analyseert Cubiss per gemeente in welke wijken en/of kernen een oververtegenwoordiging van laaggeletterden is. Hierboven is te zien in welke gemeenten deze zogeheten Ken uw doelgroep analyse is uitgevoerd.

Plan van aanpak

Op basis van de Ken uw doelgroep analyse brengt Cubiss altijd een advies uit. Dit advies wordt uitvoerig besproken met de opdrachtgever, dit is vaak een gemeente, een bibliotheek of een samenwerkingsverband van beide partijen. Aangezien steeds meer partijen de noodzaak en urgentie van de bestrijding van laaggeletterdheid inzien, stelt Cubiss steeds vaker op verzoek van de opdrachtgever een uitgebreid plan van aanpak op. In dit plan van aanpak - waarvoor de resultaten van de Ken uw doelgroep analyse het uitgangspunt vormen - wordt onder meer aandacht besteed aan een structurele netwerkaanpak (de synergetische kracht van de verbinding) en de realisatie van Taalhuizen en Taalakkorden.

Uw netwerk in kaart analyse

Naast de Ken uw doelgroep analyse en het hieraan gekoppelde plan van aanpak, voert Cubiss op verzoek van de opdrachtgever ook een Uw netwerk in kaart analyse uit. Door middel van deze analyse worden de samenwerkingskansen en -partners binnen de regio inzichtelijk gemaakt, bijvoorbeeld op het gebied van welzijn, gezondheid en zorg. Deze analyse vormt de basis en het uitgangspunt voor de hierboven genoemde structurele netwerkaanpak en leidt onder meer tot synergie, schaalvoordelen en een efficiëntere inzet van middelen.

Begrippenlijst

Laaggeletterdheid

Laaggeletterdheid is een overkoepelende term voor mensen die grote moeite hebben met lezen en schrijven. Een laaggeletterde is iemand met taalniveau 1F (het niveau waarmee een kind de basisschool hoort te verlaten) of lager.

Digitale vaardigheden

Digitale vaardigheden zijn vaardigheden die nodig zijn om met ICT en digitale toepassingen om te kunnen gaan.

Mediawijsheid

Mediawijsheid is de verzameling competenties die je nodig hebt om actief én bewust te kunnen deelnemen aan de mediasamenleving.

Ken uw doelgroep

Deze analyse geeft inzicht in welke wijken en/of kernen een oververtegenwoordiging van laaggeletterden en/of andere kwetsbare doelgroepen is.

Uw netwerk in kaart

Deze analyse maakt samenwerkingskansen binnen de regio inzichtelijk, bijvoorbeeld op het gebied van welzijn, gezondheid en zorg.

Taalhuis

Een Taalhuis is dé plek waar iedereen terecht kan die aan de slag wil met basisvaardigheden.

Taalakkoord

Binnen een Taalakkoord gaan werkgevers actief aan de slag met de verbetering van de taalvaardigheid van hun medewerkers.

Taalmeter

De Taalmeter is een online tool waarmee organisaties op een snelle en eenvoudige manier kunnen achterhalen of mensen - bijvoorbeeld hun medewerkers of cliënten - moeite hebben met lezen en mogelijk laaggeletterdheid zijn.

NT1

Nederlands als eerste taal (NT1) betekent Nederlands als moedertaal. De term verwijst naar Nederlands taalonderwijs voor mensen van wie de moedertaal Nederlands is.

NT2

Nederlands als tweede taal (NT2) betekent Nederlands taalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers.

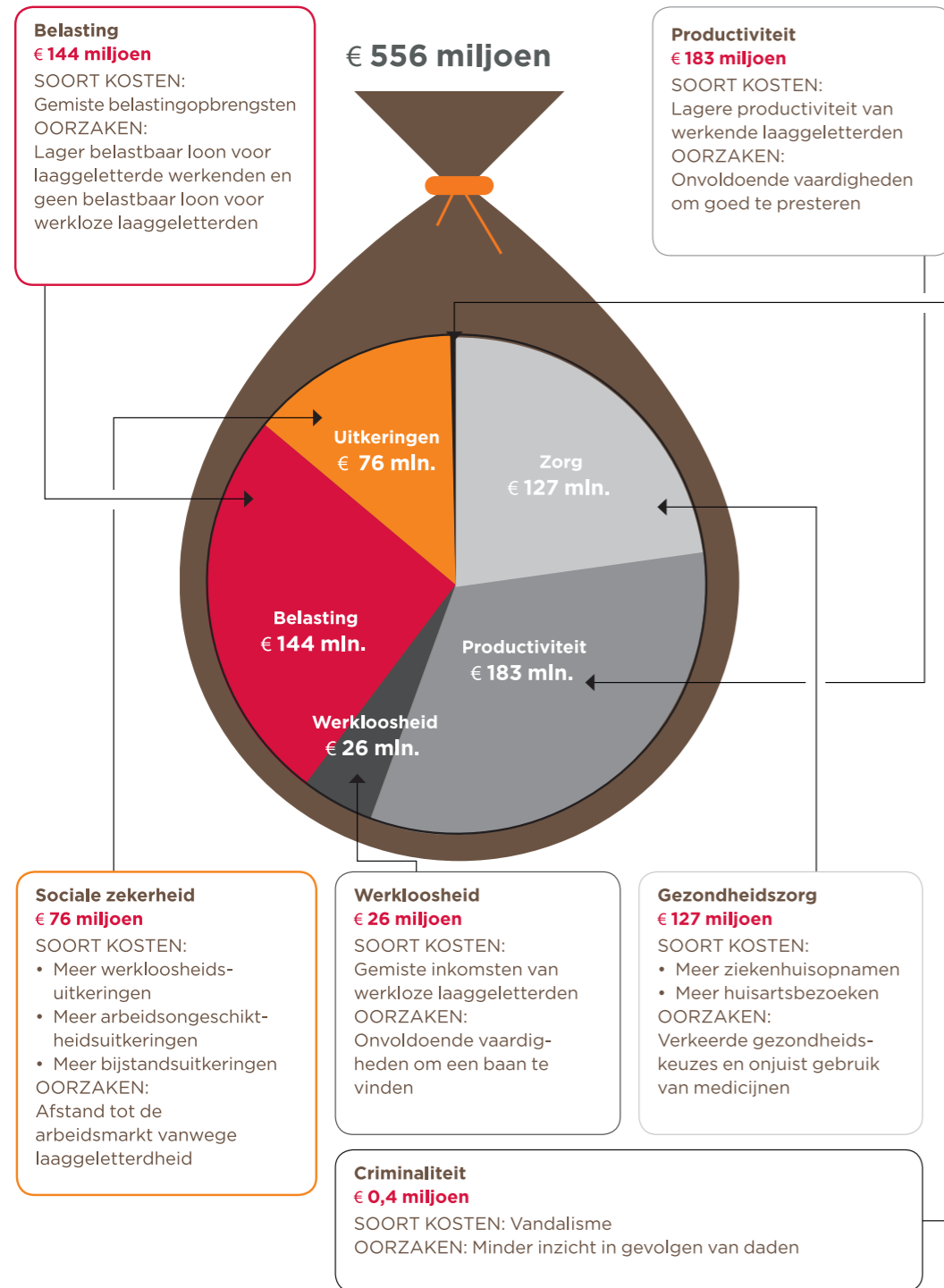
① In deze visual wordt een aantal termen en begrippen gebruikt die specifiek zijn voor het onderwerp taalvaardigheid. Als bijlage is een begrippenlijst opgenomen waarin de meest gebruikte termen en begrippen worden gedefinieerd. ② PIAAC (2013). Kernvaardigheden voor werk en leven: resultaten van de Nederlandse survey 2012 ③ Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (2015). Regionale spreiding van geletterdheid in Nederland ④ Baay, P., Buisman, M. & Houtkoop, W. (2015) Laaggeletterden: achterblijvers in de digitale wereld? Vaardigheden van burgers en aanpassingen door overheden. 's-Hertogenbosch: ECBO.

Economische uitdaging

Laaggeletterdheid is naast een groot groeiend maatschappelijk en sociaal probleem vooral ook een economische uitdaging.

Kosten laaggeletterdheid

Landelijk lopen de kosten rondom laaggeletterdheid op tot ruim € 550 miljoen per jaar. Voor Brabant betekent dit verhoudingsgewijs € 80 tot 85 miljoen.

Kwalificaties arbeidsmarkt

Geletterdheid vormt als basisvaardigheid een belangrijke hoeksteen van de Brabantse economie. Iedereen moet immers over de juiste kwalificaties voor de arbeidsmarkt beschikken. Er worden steeds hogere en andere eisen aan mensen gesteld. De kenniseconomie vraagt om werknemers

die mondeling en schriftelijk goed kunnen communiceren en die digitaal vaardig zijn. Er is een duidelijk verband tussen geletterdheid en digitale vaardigheden. De kans dat een laaggeletterde onvoldoende digitale vaardigheden heeft, is drie keer zo groot dan voor iemand die geletterd is ⁴. Om die reden wordt er vanuit Cubiss niet alleen aandacht besteed aan het versterken van de taalvaardigheid van de Brabantse burgers, maar ook aan het vergroten van hun digitale vaardigheden en mediawijsheid.

Opbrengsten van het investeren in laaggeletterdheid

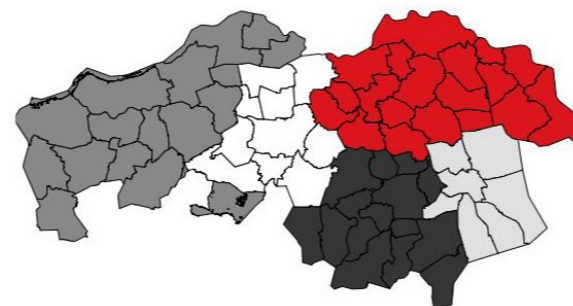
Mensen die hun leesbevordering verbeteren van niveau 1 naar niveau 2, kunnen hun inkomen direct en indirect wel met € 2.500,- per jaar verbeteren. Na 3 jaar kan dit oplopen tot een inkomensverbetering van wel 13%.

Arbeidsmarktregio's

Er zijn in Brabant vijf arbeidsmarktregio's waarbinnen samenwerkingsverbanden of taalnetwerken opereren. Cubiss is bij elk samenwerkingsverband of taalnetwerk betrokken.

Arbeidsmarktregio's

- Brabant Midden
- Brabant Noord-Oost
- Brabant West
- Brabant Zuid-Oost
- Helmond - De Peel

Cubiss is onderdeel van de samenwerkingsverbanden Taal voor het Leven West-Brabant, IBN / Bibliotheken Noord-Oost Brabant en Verbeter de Basis Metropoolregio Eindhoven. Zij vervult binnen deze samenwerkingsverbanden een breed scala aan rollen; zij is verbinder, aanjager, inhoudelijk adviseur, coördinator én uitvoerder.

In alle arbeidsmarktregio's zijn of worden onderstaande activiteiten uitgerold:

- *Ken uw doelgroep* analyse, al dan niet inclusief plan van aanpak
- *Uw netwerk in kaart* analyse
- Workshops herkennen en doorverwijzen van laaggeletterden
 - o Deze trainingen worden verzorgd voor zogenaamde toeleiders: medewerkers van gemeenten en bibliotheken, maar ook van bedrijven en welzijnsinstellingen die in contact komen met laaggeletterden.
- Cursussen train-de-trainer voor de basistraining voor taalvrijwilligers (zowel NT1 als NT2)
- Uitrol van de Taalkit Dutch (taal cursus voor niet-statushouders)
- Advisering en ondersteuning bij de realisatie van Taalhuizen en Taalakkorden en de inzet van de Taalmeter

Daarnaast wordt er binnen de arbeidsmarktregio Brabant Midden in samenwerking met onder meer Stichting Nieuwkomers en Vluchtelingenwerk Brabant Centraal en de bibliotheek gewerkt aan een gezamenlijke programmalijn voor vluchtelingen en lopen er vanuit Brabant West diverse internationaliseringstrajecten via het Erasmus+ programma waarvoor Cubiss de rol van penvoerder op zich neemt.

Brabantse ambities op het gebied van taalvaardigheid

Het project Versterken Taalvaardigheid dat Cubiss in 2016 uitvoert in opdracht van de Provincie Noord-Brabant levert - in nauw samenspel met het project Vergroten Mediawijsheid - een bijdrage aan de ambities van Brabant op het gebied van economische versterking, maatschappelijke participatie, arbeidsdeelname en innovatie. Door het intensiveren van de samenwerking met het sociale domein ontstaan nieuwe kansen, nieuwe netwerken en nieuwe vormen van innovatie.

In 2016 gaat Cubiss verder aan de slag met het terugdringen van de laaggeletterdheid in Brabant. Dit doet zij onder meer door de inzet van onderstaande activiteiten:

- Uitvoeren awareness-campagne rondom het thema laaggeletterdheid;
- Uitvoeren *Ken uw doelgroep* en *Uw netwerk in kaart* analyses;
- Uitvoeren pilots rondom thema's als zorg en gezondheid, vluchtelingen en arbeidsmarkt kwalificaties;
- Initiëren, faciliteren en begeleiden realisatie Taalakkorden en Taalhuizen;
- Faciliteren en begeleiden organisaties bij inzet Taalmeter;
- Trainen taalvrijwilligers (train-de-trainer) en verzorgen workshops herkennen en doorverwijzen laaggeletterden.

Brabant streeft naar een top vijf positie in de Europese kennis- en innovatieregio. Dit betekent dat Brabant een mate van geletterdheid na moet streven die beduidend hoger is dan het landelijk gemiddelde, zeker in de regio's waar die kennis- en innovatieslag moet worden gemaakt.

In 2016 levert Cubiss een bijdrage aan de visie van de Provincie Noord-Brabant op het gebied van taalvaardigheid als basis voor het provinciale plan 'Media- en taaleducatie 2017-2020'. Dit gebeurt aan de hand van een vijftal domeinen.

- Arbeid
- Gezondheid
- Ouderen
- Ouders en kinderen
- Nieuwe Brabanders

Om de taalvaardigheid in Brabant te versterken, werkt Cubiss onder meer samen met de volgende partners:

- Stichting Lezen & Schrijven
- Stichting Lezen
- ETV
- Brabantse bibliotheken
- Stichting CINOP
- Stichting Nieuwkomers en Vluchtelingenwerk Brabant Centraal
- COA
- Zorg- en welzijnsorganisaties zoals Zorgbelang en de GGD
- ROC's
- UWV
- SW-bedrijven

Deze lijst wordt in 2016 nog verder uitgebreid met partijen als BOM, Brabant Kennis en het Brabantse bedrijfsleven.

Wilt u meer weten over de inzet en mogelijkheden die Cubiss biedt op het gebied van de bestrijding van laaggeletterdheid? Neem dan contact op met Yvonne van den Berg, Projectleider Versterken Taalvaardigheid, 06 30 07 49 53 of y.vandenberg@cubiss.nl
Boudewijn van der Lecq, Programmamanager Cubiss Brabant, 06 20 85 15 61 of b.vanderlecq@cubiss.nl

